

JOODSE SCHILDERES EXPOSEERT

'Opgegroeid met dode familieleden'

„Ze hangen er ineens. En dat is goed”, zegt de Joodse schilderes Anne Muller (77) over haar expositie in Den Bosch. Ze toont er schilderijen van familieleden die zijn vermoord in de Tweede Wereldoorlog.

Marc Brink
Den Bosch

Een enkele keer verruilt zij de penseel voor een bewerking met water uit een douchekop. En papier aan te pas. De schade symboliseert het leed dat schuilt in en achter de schilderijen van Anne Muller. Het gaat vaak om haar oudooms, oudtantes, neven en nichten; vermoord tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Drie door haar geportretteerde vermoorde familieleden zijn vanaf 26 oktober te zien bij de plaquette met de namen van alle Joodse Boshenaren die tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn gestorven in een vernietigingskamp. Daar vlakbij hangen op verzoek van de gemeente een half jaar door Muller gekozen schilderijen. Deze zijn te zien in drie vitrines nabij de Toonzaal aan de Prins Bernhardstraat, waar een synagoge was gevestigd.

Erkenning

Muller is 'heel blij met deze erkenning'. „Ik ben er een half jaar geleden gaan kijken. Ja, het is een beetje verstopt in de binnenstad. Verstopt, zoals ik zelf ooit was.”

De Arnhemse kunstenaar is tijdens de oorlog letterlijk verbor-

▲ Anne Muller in haar werkplaats: „Ik moest iets doen met mijn achtergrond, gevormd door de Tweede Wereldoorlog.” FOTO ERIK VAN 'T HULLENAAR

gen. Amper anderhalf jaar oud wordt zij gescheiden van haar ouders. Terwijl die hun huis uit angst voor de bezetter moeten verruilen voor onderduikadressen in Arnhem en Velp, brengt verzetsstrijdster Tinie van de Bilt de peuter na twee Arnhemse adressen naar Brabant. Daar kan hun enig kind met de onderduiknaam Anneke terecht bij een pleeggezin met zes kinderen, in Neerkant. Zij weet nauwelijks iets van deze tijd. Wel herinnert ze zich het oorverdovend oorlogsgeweld, vlak voordat Neerkant in september 1944 werd bevrijd. De jonge Anne viert de bevrijding met een van parachutestof gemaakt jurkje, dat zij jaren later schenkt aan het Joods Historisch Museum in Amsterdam.

Annes ouders overleven de oorlog en gaan in mei 1945 huis-

waarts. Ze proberen via oud-verzetsstrijders te achterhalen waar hun dochter is. Als dat mislukt wordt Anne, inmiddels vier jaar oud, na een oproep in de krant herenigd met haar ouders. De oorlog is dan twee maanden voorbij.

Het Arnhemse huis zit vol met familie die direct na de bevrijding nergens anders terecht kan. Maar veel familieleden hebben het oorlogsgeweld en de concentratiekampen niet overleefd. Daarover

Mijn moeder had het geregeld over dode familieleden. Zo kwamen zij tot leven

– Kunstenaar Anne Muller

hoort Anne nauwelijks iets van haar vader. „Hij was een lieve man die zich vooral stortte op zijn werk. Hij was geen prater. Zeker niet over de oorlog. Mijn moeder deed dat vaker. Ze had het geregeld over dode familieleden, over wie zij haar herinneringen met mij en mijn zusje deelde. Zo kwamen zij tot leven. Ik beseftte het als klein meisje natuurlijk niet, maar mijn ouders voelden zich schuldig dat ze mij moesten afstaan. Dat bleek later op allerlei manieren, waar ik liever niks over zeg.”

Muller begint op latere leeftijd te schilderen. Het is vooral abstract. Maar dat verandert als zij in de jaren negentig het verzoek krijgt om te exposeren op het landgoed Avegoor in Ellecom. Ooit was daar tijdens de Tweede Wereldoorlog een school die wordt

gezien als de bakermat van de Nederlandse SS. „Een expositie in een gebouw met een verleden als nazi-bolwerk schreeuwde erom dat ik iets zou doen met mijn achtergrond, die vooral was gevormd door de Tweede Wereldoorlog.”

Therapie

„Ik ben opgegroeid met dode familieleden. De verhalen en lijsten met namen kregen een gezicht dankzij de foto's die waren bewaard in albums. Die gezichten ben ik gaan schilderen voor de expositie en ik doe dat nog steeds. Je kunt het zien als een vorm van therapie. Ik kan het niet loslaten.”

Bij de start van de wisselexpositie op 26 oktober zijn geen toespraken over wat zij bedoelt met de schilderijen. „Ze hangen er ineens. En dat is goed.”

◀ Schilderijen van omgebrachte familieleden van Anne Muller die in de vitrines nabij de Toonzaal in Den Bosch komen te hangen.

THUIS NAAST DE ST. JAN
De Stallen
HET MOOISTE ZAAJTJE VAN DE BINNENSTAD
VAN BORREL TOT FEEST!
WWW.CAFEDESMIDSE.NL